

הא לן והא אהו. אפי' רש"י לזני ארץ ישראל שזכיין שילוח חוץ לשלשה מחנות לא הוו יסורין של אהבה. ותימא דשילוח מחנות לא היה נוהג אלא בזמן שהיוולד נהוג וצתי ערי חומה. וזימא האמוראין לא היה היוולד נוהג כדלמרינן במסכת גיטין (פ"ד דף לו.) והיאך היה מדבר ר' יוחנן מדבר שלל היה נוהג בזימני. וי"מ הא לן והא לכו לענין טומאה שמהרין צ"י ולא צבצב: **והאמר** רבי יוחנן דין גרמא דעשיירא ביר. פי' רש"י דלאס משבו כר' יוחנן מסתמא לא היו אלא יסורין של אהבה. ותימא דהא מסיק דהיכא דלא הוו ליה צניס כלל לא הוו יסורין של אהבה והרי כמה דליקיס שלא היו להם צניס^(א). ואי משום צנות ר' יוחנן נמי לא ליה צנות צפ' צמרא דקדושין (דף עא.) וגרמא דפירש דהכי פריך אהמרי ר' יוחנן דין גרמא וכו' אלמא מדהוה רגיל לנחם אחרים צך ש"מ דהוו יסורין של אהבה. אכל אינו תלוי צך שהלדיקיס עצמם פעמים מעושים ציקורין: **ה"ג** אלא כלא אדם וזכה לשתי שלחנות. אכל אין לגרום אפי' אדם שלמות כגון **ה** רצי וכדלמרינן צפרק צמרא דסוריות^(ד) (דף י"ג): **דינא** בלא דינא. הרבה דליקיס יש שלוקין בגופם ובממונם אלא הם היו יודעים שלא היה נותן שצישא לאריקסיה והיו רוצים לרמוז לו שלא יעשה עוד: **שללא** יאה דבר חוצין בינו צבין דהקרי. אכל מלמא דקדישא כגון ארון ומצבה: אין זה הפסק. אכל מנעא נראה שאין זה קבוע: **אלא** אימא סמוך אמשתי. שלא היה עושה מלאכה עד שימלל. ורש"י פירש אפילו ללמוד שאסור ללמוד קודם תפלה. ולא ידעתי מנא ליה. אכל ראייה דשרי ללמוד קודם ללקמן צפרק שני (דף י"ד) וצמרינן דרז מוקדים ומשי ידיה ומצרך וממני פקריה וקרי ק"ש כי מטא זמן ק"ש וכו': **כלל** הנותן ממתו בין צפון אדרום וכו'. ולא צין מורח למערב ודוקא כששן עם אשמו מפני שהסנייה מצויה צין מורח למערב והיה הדבר גנאי לשכב אכל אשמו מפני התשמיש וכן משמע ומוכחי קראי: המתפלל

1. בחסד ואמת יקבר עון ויקראת יי טור מרע:
2. דרך צדקה וחסד ימצא חיים וצדקה ויבוא:
3. אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה.
4. עשה חסד לאֱלֹפִים ומשלם עון אבות אל חיק בנדיהם אחריהם האל הנודל הגבור יי צבאות שמו.
5. וחסב חוקיהו פניו אל הקיר והתפלל אל יי:
6. ממתים יי ממתים מחלי חילקם בחיים וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים ותיצוה יתרים לעולליהם:
7. וקמלא ימיה ללדת ורעה תומם בבטנה:
8. טרף נפשו באפו והלמענך תעזוב ארץ ועתק צור ממקמו: אי חיד ד צור ילךך תשי ותשבח אל מולאך:

רבינו הגנאל

[תני תנא קמיה דרבי יוחנן כל הנוטף בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו. שנאמר בחסד האדם יכפר עון. מקבר את בניו נמי אחיא עון עון כתיב הכה יכפר עון. וכתיב ההם ומשלם עון אבות אל חיק בניהם. מר ר' יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של אהבה. וקמנה בנגעים בארץ ישראל ומשום טומאה. ובנים דלא האוו כלל. אבל הוו ליה בנים ומתו יסורין [של] אהבה הן. דהא איהו דאמר דרבי גרמיה דעשיירא ביר. פירוש. היה תופש בירו שן וכשהיה בא לנחם מי שמתו יסורין [בניו], היה אומר זה עצם בני העשירי. כלומר עשרה בנים מתו. לו ולמה לא השאיר מכל האברים אלא השן. לפי שהשן שלמה אינו מטמא אלא במחורב למת. ואם נתלש אינו מטמא דתנן באהילות פרק שילשי כל שבמת טמא חוץ מיהשנים והעשירי והציפורן ובשעת חיבתן הכל טמא. [והא] דתניא כל שיש בו אחד מארבעה נגעים הללו הרי המזבח כפרה לישאל. אוקמנה בחוזה בארץ ד[הארץ] טמאה והטמאה לא מנעא להו מלצויה [דהארץ] שובג[נים] טמאה היא. ר' אלעזר לא ד... ששי [כל] ... בט. ומהו. וגם לא היה חכם כר' יוחנן רבו [שעלה] לבקר. מצאו יסן במטה בבית אפל, גילה [לזרועו פי] מלובן וזרועו

וגניס. קא סלקא דעמיה הקובר את צניו: **ארבע מראות**. שאת ותולדה צהרת ותולדה. צהרת עוה כשלב שניה לה כסיד היכול. שאת כלמר לצן שניה לה כקרוס ציהא: **הא לן והא לכו**. צ"י שערי חומה מקודשות זה ומזרוע עטון שילוח מוצא להן אינן יסורין של אהבה. **ה** צבל שאין עטונין שילוח וכן מוצא כפרה הוו יסורין של אהבה: **צנעא**. תחת צנעו: **דין גרמא דעשיירא ציה**. זה עלם של צן עשירי שמת לו: ציה. כמו צר. וזר עלם **ה** פחות מכשעורה ממנו **ה** צדוקדו לעגמת נפש. וגרמא רבא כר"י לא צלו לו יסורין שאין של אהבה: **דהוו** להו צניס ומסו. הוו להו יסורין של אהבה שהאלכות מכפרת על עונותיו: **גלייה**. ר' יוחנן לדעיה: **ונפל נהורא**. שהיה צצרו בעשיק שיפה היה מאלד כדלמרינן צ"ימ כהשוכר את הפועלים (פד.). **אי משום טורה**. שלא למדת הרבה כרלונך: **אחד המרצה ואחד הממעיע**. לענין קרנות שנויה בצלחי מנחות (דף ק.) נלמד צעולת צמהה ריח ינחום^(א) וצממה ריח ינחום^(ב) ללמדך שאחד המרצה וכו': **אי משום מוויני**. שאינן עשירי: **על דא** ודאי קא צניס. על זה ודאי יש לך לצכות. **דיני** חציות: **פקיפו**. החמילוי: **ליעיין מר צמילוי**. יפספש צמעשוי: **אי איכא דשמיע עלי מילתא לימא**. אם יש צכס ששמע עלי דבר שאני צריך לחזור צי יודיעני: **שצישא**. חלקו צמורות הגפן שחוטכין מהן צעמ הזמיר ומנן צצ"מ דף קג.) כשם שחולקין ציין כך חולקין צמורות וצקניס. שריגיס מתרגמינן צצנין (בבבא ש"ס מ.) **מי שצין לי מידי מיניה**. וכי אינו חשוד בעניינס שהוא גונב לי הרצה יותר מחלקו: **צמר גנבא גנוב** כו'. הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גנבה: **סמוך למטעו**. כל ימי מוהרמי שלא לעשות מלאכה שתי לעסוק צמורה כשעמתי ממטעי עד שאקרא ק"ש ואתפלל: **אפון לדרוס**. ראשה ומרגלותיה זה לצפון זה לדרוס. וגרמא צעניי שהסנייה צמורח או צמענד לפיכך נכון להסב דרך תשמיש לרשות אחרות: **ואפונך**. לשון צפון ופיסיה דקרא ישצבו צניס: **מלמא בענס**. ממלא ימי כרינס: **טורף נפשו בצפון**. לך אומר אשר גרמת לך לטרוף את נפשך צפניך ומה היא הנפש זו תפלה כמו שנאמר ואשפוך את נפשי לפני ה' (פ"ה א' ב): **הלמענך טעזו ארץ**. וכי סצור היית שצצניך שיצא **ה** תסתלק השכינה ויעזוב את צניך המתפלל לפניו: **לוא**

וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים דכתיב יבחדד ואמת יכופר עון חסד זו גמילות חסדים שנאמר ודורף צדקה והסדר ימצא חיים צדקה וכבוד אמת זו תורה **ה** שנאמר אמת קנה ואל תמכור אלא קובר את בניו מנין תנא ליה ההוא סבא משום ר' שמעון בן יוחאי אתיא עון עון כתיב הכא בחסד ואמת יכופר עון וכתיב התם ומשלם עון אבות אל חיק בניהם. א"ר יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של אהבה ונגעים לא והתניא כל מי שיש בו אחד מארבעה מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה מזבח כפרה הוו יסורין של אהבה לא הוו ואב"א **ה** הא לן והא לכו ואי בעית אימא הא בצנעא הא בפרהסיא ובנים לא היכי דמי אילימא דהוו להו ומתו והא **ה** א"ר יוחנן דין גרמא דעשיירא ביר אלא הא דלא הוו ליה כלל והא דהוו ליה ומתו. רבי חייא בר אבא חלש על לגביה ר' יוחנן א"ל חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ירך יחב ליה ידיה ואוקמיה. ר' יוחנן חלש על לגביה ר' חנינא א"ל חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ירך יחב ליה ידיה ואוקמיה אמרי **ה** אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים רבי אלעזר חלש על לגביה רבי יוחנן הוא דהוה קא גני בבית אפל גלייה דלרעיה ונפל נהורא חזייה דהוה קא בכי ר' אלעזר א"ל אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשרת שנינו אחד המרבה ואחד הממעיע ובלבד שיכוין לבו לשמים ואי משום מוויני לא כל אדם וזכה לשתי שלחנות ואי משום בני דין גרמא דעשיירא ביר א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא א"ל על דא ודאי קא בכית ובכו תרוייהו אדהכי והכי א"ל חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ירך יחב ליה ידיה ואוקמיה. רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה

דני דחמרא על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן ואמרו ליה לעיין מר במיליה אמר להו ומי חשידנא בעיניכו אמרו ליה מי חשיר קב"ה דעביד דינא בלא דינא אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלמא לימא אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה אמר להו מי קא שביק לי מידי מיניה הא קא גניב ליה כוליה אמרו ליה היינו דאמרי אינשי בחר גנבא גנוב וטעמא מטעים אמר להו קבילנא עלי דיהיבנא ליה איכא דאמרי הדר חלא והוה חמרא ואיכא דאמרי אייקך חלא ואיזרבן בדמי דחמרא: תניא אבא בנימין אומר על שני דברים הייתי מצטער

כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטתי ועל מטתי מאי לפני מטתי ומתו והאמר רב יהודה אמר רב ואיתוימא ריב"ל בימין למתפלל שלא יהא דבר חוצין בינו לבין הקיר שנאמר ויושב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל לא תימא לפני מטתי אלא אימא: **סמוך למטתי** ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום דא"ר חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק כל הנותן ממתו בין צפון לדרום הייין ליה בנים זכרים שנאמר וצפונך תמלא בטנם וישבעו בנים רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים כתיב הכא וצפונך תמלא בטנם וכתיב התם וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה: **תניא** אבא בנימין אומר ישנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר טורף נפשו באפו הלמענך תעזוב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר צור ילךך תשי ואם המתין לו מה שכרו אמר

כאילו נראה אורה באותן הבתים. [התחיל] אר [לענוך] לבכות וכו'. רב הונא החמיצו לו[ח] [ד] מאה דני דחמרא. אמרו ליה רבנן לעיין מר באורחותיה דילמא [עבירה הו]ת בדיה. אמר להו ומי חשידנא גביכון. אמרו ליה ומי חשיר הק"ה דעביד דינא בלא דינא. אמרו ליה אמאי לא יחוב מר שבישא לאריסיה. פירוש שכשהוא, זמורות שלכם, אמאי לא יחבת לארישי. אמר להו ומי שביק לי, כלומר הם לוקחים בלא ידיעתי לפיכך אני לוקח מהם, אמרו לו וכי טוב לך לנגוב שלך אחר הגנב, זה אינו עושה אותו אלא הרודה לטעום [טעם] מחיתוק הגניבה כדכתיב מים גנבים ימתקו וי, כידאמרין אינשי בחר גנבא גנוב וטעמא טעום. קביל עליה דיהיב. איכא דאמרי יקר חלא ואיזרבן בדמי אמאי פיר' הא דאמרין רבנן שתהא תפילתי סמוך למיטתי, סמ' [ר] כלומר שלאן ישאר לי דבר מלאכה לעשותו ויהיה לבי טורף עלי [אלא] מאחרי תפילתי אסב על מיטתי לאכל. [דבר אחר שתהא תפילתי קודמת למטתי כי אם אקדים מטתי לתפילתי אני מתיירא שמא התטפני שניה וארדם ונמצאתי ישן בלא תפלה]. דבר אחר ש[תהא] תפילתי סמוך למיטתי, למקום מיטתי כדי שיהו עניים מצוניים] שם, [אגב התפלל]. ועל מטתי להיות נתונה צפון ודרום דאמ' ר' חמא בר חנינא וכו'. הא דתניא שנים שנכנסו לכתוב להתפלל וקדם [אחד] וסיים ויצא ולא המתין לחבירו טורפין תפילתו וכו'. וקמא לן בחתפלת ערבית ומפני המוויקן [שבימימה היו הבתי כנסיות חוץ לצני דמתוך כך אם מניחו יחיד שמה יסתכן מהמקומים שצמייים שם יתחן. ד"א מפני שגורם לשכינה להסתלק לפיכך טורפין לו תפילתו לזה שיצא והניחו לחבירו ויצא, כי השכינה שריה אפילו בשנים שנאמר אז נדברו יראי י איש אל רעהו וירקשו בי יישימע, וכיון שיצא גורם [לשכינה שתסתלק] ועל זה נאמר טורפין לו תפילתו באפו שנאמר הלמענך תעזוב ארץ ויעתק צור] [ממקומו], כלומר אחר גרמאה שתס' [לך] [השכינה] כי 'צאתה]. [ולזה הפירוש אפי' בחתפלת שחרית ומנחה].

אחד המרבה ואחד הממעיע. שיש לו שכל למעשה כמו למנחה [קשון] ח"א. חלא. מומן [עטובין] חס. חמרא. יין [שבת קי. ועוד].

אחד המרבה ואחד הממעיע. שיש לו שכל למעשה כמו למנחה [קשון] ח"א. חלא. מומן [עטובין] חס. חמרא. יין [שבת קי. ועוד].

א בחסד ר"ש כתב, הא לן א"י שמשותפים חוץ לערי חומה, וקשה להדין יוחנן דאין בתי ערי חומה נוהג בומון שאין היובל נוהג. ב. בחסד ר"ש כתב, וגם יהושע לא מציעו שיהיו לו בתי ערי חומה בנות וכו'. ג. בחסד ר"ש כתב, בהריות אשר הדיקיס שגמיע אליהם כמעשה הרשעים של עוה"ש עוה"ה. ד. בחסד ר"ש כתב, וכן היתה שמותיהם עליו הס"ט.

הגהות הב"ח

א בחסד ר"ש כתב, הא לן א"י שמשותפים חוץ לערי חומה, וקשה להדין יוחנן דאין בתי ערי חומה נוהג בומון שאין היובל נוהג. ב. בחסד ר"ש כתב, וגם יהושע לא מציעו שיהיו לו בתי ערי חומה בנות וכו'. ג. בחסד ר"ש כתב, בהריות אשר הדיקיס שגמיע אליהם כמעשה הרשעים של עוה"ש עוה"ה. ד. בחסד ר"ש כתב, וכן היתה שמותיהם עליו הס"ט.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא ב"א. אין אדם וזכה ב"א. פי' שנת דף נה ע"צ מוס' ד"ה ארבעה:

מוסף תוספות

א. בחסד ר"ש כתב, הא לן א"י שמשותפים חוץ לערי חומה, וקשה להדין יוחנן דאין בתי ערי חומה נוהג בומון שאין היובל נוהג. ב. בחסד ר"ש כתב, וגם יהושע לא מציעו שיהיו לו בתי ערי חומה בנות וכו'. ג. בחסד ר"ש כתב, בהריות אשר הדיקיס שגמיע אליהם כמעשה הרשעים של עוה"ש עוה"ה. ד. בחסד ר"ש כתב, וכן היתה שמותיהם עליו הס"ט.

מוסף רש"י

אחד המרבה ואחד הממעיע. שיש לו שכל למעשה כמו למנחה [קשון] ח"א. חלא. מומן [עטובין] חס. חמרא. יין [שבת קי. ועוד].

רב ניסים גאון

דין גרמא דעשיירא ביר. פירוש רבי שירא ורבי האי תמורד זיל די' יוחנן קבר יי בניס זכרים וכי העשירי שבהן נפל לתוך יורה גדולה שיהיה ורחת ירתוח קשה וחזק ונמס בשרו ונמק נטל ר' יוחנן עצם של אצבע קטנה שלו וצורה בסרינו והי' מנחם בה אחרים ואית דאמרי כי נשאר לו בן אחד ושמו ר' מתנה ושירו מארץ ישראל לכלל ללמוד תורה לפני שמואל:

כב א מיי פיה מהלכות תפלה הלכה ו סגנון עשין יט טושע' ארית סר' 5 ספיק' יט וסר' 48 ספיק' 17:

בב ג ב מיי פיה שם הלכה 3 ופכ"ד מהל' שנת הלכה ה סתם עשין יט יט טושע' ארית סר' 5 ספיק' יט וסר' 48 ספיק' 6 רב אלעס אלן ונסבת פרק טו: ע"ד מתי' פ"ט מהל' מתנות עמיס הל' ד טושע' יו"ד סר' רעו ספיק' 3:]

בר ה [סמ"ג עשין יט] טור וטוע' י"ד סר' שד"מ ספיק' 6:

ו [טושע' ארית' סר' סה ספיק' 6:]

בה ז מיי פיה מהלכות תפלה הלכה 1 סגנון עשין יט טושע' ארית סימן 5 ספיק' 1:

בו ה טור ארית סר' רלז:

תורה אור השלם

1. מי כבב ירא ה שמע בקול עבדו אשר הלך אחשבים ויבא נגד לוי יטחב בשם ה וישען בארצהו:

ישעיהו ג י

2. מדוע פאתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפורות ואם אין בי בח להציל ידו בגעתי אחריו ים אישים נקרות מודר תבאש דגתם מוש' מיס ותמת בצמא:

ישעיהו ג ב

3. וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה בראשית יט בז ותעמד פיתכם ותפול ותמצער המנופה:

תהלים קול 5.

6. אהר' ה וילכו בארצה וישאגו בני האש ויתרוו יגשים מימם: הושע י א

7. קטוב רשעים ויתחלבו בקר ולות לבני אדם: תהלים יב ט

8. הרכבת אנוש קל ראשו באנו באש ובמים ותרוציאנו לרקות: תהלים סו ב

9. ויהי בעלות המנופה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה אליה אברהם יצחק וישאל הים ידוע כי אתה אלהים בישאל ואני עבדך וידברך עשיתי את כל היברים האלה: עניי ה עניי וידוע הים הזה כי אתה ה האלהים ואתה הסבת את לבם אחריתי: מלכים א יז יז-ל

10. תכון תפילתי קטרת לפיך משאת כפי מנחת ערבי: תהלים קמא ב

11. ה בקר תשמע קולי בקר אצרך קר ואצפה:

תהלים ה ד

12. קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול אמרים הודי את ה צבאות כי טוב ה כי לעולם חסוד מקבאם תודה בית ה כי אשיב את שבות הארץ בקראשנה אמר ה:

13. ויהי ביום השלישי בחולת הבקר ויהי קלח ויבוקם וענן קבד על החר וקל שפר חזק מאד ויתרד כל העם אשר במפתח: שמות יט טו

14. ויהי קול השופר הולך ותחוק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: שמות יט יט 15. וכל העם ראים את הקולות ואת המיפידים ואת קול השפר ואת החר עשן ויכא העם ויעמדו מרחק: שמות כ כד 16. סוף דבר הכל נשמע את האלהים ויכא ואת מוצותיו שמור כי זה כל האדם: קהלת יג יג 17. סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורחפדה: תהלים לד טו 18. ה במשפט יבוא עם יקני עמו וישריו ואתם בערתם הכרם וגולת העני בקתיכם: ישעיהו ג יד

אשכנזי באדרעיה

אחד שאותן של יד אינן אלא בית אחד כדאמרנין במנחות (דף לז:): וכל הפרשיות כמוזות זו: **משאיל זו**. מה טיבו של פלוני למה לא זכא: **ירא את ה'**. שהיה רגיל לזכא אליו: **אשר הלך חשכים ואין נוגה לו**.

אשר עתה הלך למקום חשך (ו) **אשר ימנע** עזמנו מלהשכים לפתחי: **ואין עונה**. שיעור שיוכלו לענות דבר **קדושה: אלהי אברהם**. שקבע מקום לתפלתו: **צעורו**. כדרך שהיה עורר ללצרסה: **אל יפסיע פסיעה גסה**. לפי שמראה בעזמנו שעכזב בית הכנסת דומה עליו כמשוי: **נרדפה**. לשון מרוצה משמע שהרודף רך: **לפרקא**. לשמוע הדרשה: **מחליין רצון שפסא**. דלומר מר (שבת ד' ק"ג:): **אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת** שגאמרי' אס תשיב משבת רגלך: **אגרף דפרקא**. עיקר קבול שכן הצניות הרליס לשמוע דרשה מפי חכם היא שכן המרוצה שהי רוצס אינס מצינים להעמיד גרסא ועומר שמועה מפי רצן לאחר זמן שיקצלו שכן **למוד: אגרף דלנה**. שבת שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל: **אגרף דשמעסא סנכא**. שהוא יגע וטורח ומחשב להצין טעמו של דבר: **אגרף דסעניסא דקסא**. שנותנין דקה לערב לפרנסת העניים ו שהתענו היום: **דלויי**. להריס קול זלשון נהי ועגמת נפש שיצבו השומעים:

מאימתי פרק ראשון ברכות

וכולוהו כתיבי באדרעיה:

וכולוהו כתיבי באדרעיה: אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרגיל לזכא לבית הכנסת ולא בא יום אחד הקב"ה משאיל בו שנאמר ימי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נוגה לו (ו) אם לדרב מצוה הלך נוגה לו ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו יבטח בשם ה' מאי טעמא משום דהוה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטוח: אמר ר' יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנא' מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. א"ר חלבו אמר רב הונא כל הקובע (ו) מקום לתפלתו אלהי אברהם בעורו וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם (ו) ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמוד פינחס ויפלל: (ז) אמר רבי חלבו אמר רב הונא יהויצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה אמר אביי לא אמרן אלא למיפק אבל למיעל מצוה למרהט שנא' (ח) נרדפה לדעת את ה' אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחליין (ט) רבנן שבתא כיון דשמענא להא דרבי תנחום א"ר יהושע בן לוי לעולם ירוין אדם וא לא דרבר הלכה ואפילו בשבת שנא' אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' (י) אנא נמי רהיטנא: אמר ר' זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי (יג) טמיא שתיקותא אמר מר זוטרא יאגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת יאגרא דהספדא דלויי אמר רב אשי יאגרא דבי הלולי מילי: אמר רב הונא יכל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ההוא גברא דקא (יז) מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף (י) אליהו חזייה אידמי ליה כמייצא א"ל כדו בר קיימת קמי מרדך שלף ספסרא וקטליה א"ל ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (יז) כרוס זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מולוין בהן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרוס שנאמר כרוס זלות לבני אדם מאי כרוס כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים וכרוס שמו וכיון שחמה זורחת מתהפך לכמה גוונים ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' (ט) ענני ה' ענני ענני שתדר אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר תכון תפילתי קטרת לפיך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר ה' בקר תשמע קולי בקר אצרך לך ואצפה: וא"ר חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול. איני והא כתיב (ט) וכל העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה הוו רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר (י) מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר (י) כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה': וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו ראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (ט) סוף דבר הכל נשמע את האלהים וירא וגו' מאי כי זה כל האדם כל העולם כולו (ו) שמעון בן עזאי אמר וואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה: וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גולן שנאמר (ט) ואתם בערתם הכרם גולת העני בבתיכם: א"ר

מילי. לשמה החמן צדכרים: **אחורי בית הכנסת**. כל פתחי בית הכנסת היו צמורה והכי תניא בתוספתא דמגילה (פ"ג ה"ד) מעין מקדש ומשכן פניהם למערב ואחוריהם למזרח. והמתפלל אחורי בית הכנסת ואינו מחזיר פניו לבית הכנסת נראה ככופר במי שהצבור מתפללין לפניו והא דרב הונא מוקי לה לאכזרי (ו) זלגא מהדר אפיה לבי כנישתא: **חלף ההוא טיעא**. סותר ערבי: **כדו צר**. (ט) כדו שתי צר רשות כי האי דאמרנין צסוכה (ד' מה): הא דעייילי צצר: **כרוס זלות**. סיפיה דקרא דלעיל: **דברים שעומדים ברומו של עולם**. כגון תפלה שעולה למעלה: **כיון שנצטרך אדם לבריות**. הוא זל צענייהס: **לראשנו**. להיות נוטה צנו דמתרגמינן כנוטה (שמות כב) כרשיא: **עוצר בחמשה קולות**. מולול בחמשה קולות שצריך צון הקב"ה את ישראל: **אוסן קולות דקודס מסן סוכה הוו**. הן קולות צמראי היינו הן דאיירי צבו לעיל וקאמר דנראין היו וטע"פ שהקול אינו נראה זה נראה: **מציאים תודה צים ה'**. כי אשיב את שזוס וגו'. סיפיה דקרא דחמשה קולות דלעיל הוא: **צצניל זה**. שצירא זה: **ללוט**. שלוויץ צלע"ז: **גולת העני**. והלא אף גולת העשיר גולה היא אלא גולת העני שאין לו כלום לגזול ממנו אלא שלא להשיב על שלומו: וינענע

אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחליין (ט) רבנן שבתא כיון דשמענא להא דרבי תנחום א"ר יהושע בן לוי לעולם ירוין אדם וא לא דרבר הלכה ואפילו בשבת שנא' אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' (י) אנא נמי רהיטנא: אמר ר' זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי (יג) טמיא שתיקותא אמר מר זוטרא יאגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת יאגרא דהספדא דלויי אמר רב אשי יאגרא דבי הלולי מילי: אמר רב הונא יכל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ההוא גברא דקא (יז) מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף (י) אליהו חזייה אידמי ליה כמייצא א"ל כדו בר קיימת קמי מרדך שלף ספסרא וקטליה א"ל ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (יז) כרוס זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מולוין בהן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרוס שנאמר כרוס זלות לבני אדם מאי כרוס כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים וכרוס שמו וכיון שחמה זורחת מתהפך לכמה גוונים ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' (ט) ענני ה' ענני ענני שתדר אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר תכון תפילתי קטרת לפיך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר ה' בקר תשמע קולי בקר אצרך לך ואצפה: וא"ר חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול. איני והא כתיב (ט) וכל העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה הוו רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר (י) מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר (י) כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה': וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו ראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (ט) סוף דבר הכל נשמע את האלהים וירא וגו' מאי כי זה כל האדם כל העולם כולו (ו) שמעון בן עזאי אמר וואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה: וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גולן שנאמר (ט) ואתם בערתם הכרם גולת העני בבתיכם: א"ר

מסורת הש"ס

(א) ע"י לקמן ז: (ב) לקמן כ"ו: (ג) י"א ואמר, (ד) בית חבל וי"א בית עמזות של חמים [ע"ל דף נט. רש"י ד"ה אובא טמיא], (ו) נ"י חוס' עירופין ח: ד"ה זלגא חמורין, (ז) ס"א ההוא טיעא חזייה ח"ל כדו גני העורר דכונדו, (ח) גסיא ורמת עליו, (ט) [לקמן ט"ז, ט] שבת ל"ג, (י) נשבת שם אית' שמעון בן עזאי ועי' ברעטער רפ"ד דלכות ורש"י קדושין מט: ד"ה בן עזאי, (כ) [שעיה נח], (ל) נפי סנהדרין דף לה. ורש"י שס"ז, (מ) כשמי רשויות כ"כ צרש"י צעין עיפק.

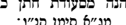
הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם לרבי מתיב: (ב) שם שנאמר ורדעה נרדפה: (ג) שם אמיתא קא מחליין רבנן: (ד) שם כאליה טמא כי הוה ישאג ויהררו בניס מים אלא נמי רהיטנא: (ה) [רש"י ד"ה ירא ה' כ"ל ותיבת את נמחק: (ו) י"ח אשר הלך וכו' סתך ונבע עזמנו מלכסיס לביהוב"ב סמ"ד: (ז) ד"ה אחורי וכו' מוקי לה אביי כ"ל וזאת למי"ד נמחק:

גליון הש"ס

גמ' מיד הווא בום כ"ו. ע"י מוסיק פשת מתיבא ד' קל"א ע"ל] ועי' משנתבט צ"ב צ"ו: שם ב' הנהגה בסעודת חתן כ"ו. גמ"א סימן קצ"ו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דרבר חלבה. כ"ב ג' הרי"ף והל"ש מתיב:

לעני רש"י

שלו"ן [שול"ן].

חבורת אנשים.

מוסף רש"י

יבטח בשם ה'. היה לו לצטוט כי שספיקו לו לכזי ומתוומי אש' מנע צצנילו מלנול (ש"י בח"ה). שלא יאמרו מעשה כשפים הם. על ידי כשפים סלסלי. האש חלמ' [קס"ו ס"א]

רבינו חננאל

במשה רבינו שראה קשר של תפילין ושי של תפילין, עליה אמר ר' יצחק רמז לזה הדבר מן הכתוב מין, ואר שבעה ימי מינו. וכענין הזה חזיון הנבואה, הנביא יושב ער ורואה בלבו חזון הנבואה כמו ראיית הישר חלום, ומקרא מלא כתיב אם יהיה נביאים ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. פי' בתמיהה, וכי במראה עין אליו אתודע כאלו בחלום, כן אני מתראה לו ומדבר עמו. ועל אותן התפילין שנראו למשה מתוך הכבוד, חקרו רבותינו ז"ל מה היה כתוב בהן, ומפרשי ומי כעמד ישראל ומי גוי גדול,

^[1] ואלו הדברים והענינים קבלה (הלכה) למשה רבינו מסיני היו בידם ומקבלה פירשום שאי איפשר לדברים הללו להתפרש מן הדעת כלל. אגרא דפרקא ריהטא. פי', כרו שישמע מתחילה. אגרא דכלה דוחקא. [פי'], שכו ישיבת החברה דוחקא. אגרא דבי טעמא שתיקותא. [פי'] שכו האבל שתיקותא ולקבל באהבה. אגרא דהספדא דלויי. שמגביה קולו בהספד שנאמר וישא קולו ויבן. אמר ר' חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו. אמר רב נחמן בר יצחק אף בתפלה של שחרית שנאמר ה' בוקר תשמע קולי. ר' יוחנן אומר

^[2] אף בתפלה של ערבית שנאמר תכון תפילתי קטרת לפיך משאת כפי מנחת ערב. הילכך צריך להיות רגיל בכלום.

